

De Belgische ontwikkelingssamenwerking in Middeninkomen landen – Strategienota

SAMENVATTING

1. Het Belgische ontwikkelingsbeleid vertrekt in Middeninkomen landen (*Middle Income Countries*, afgekort MICs) van de capaciteiten en noden die kenmerkend zijn voor deze landen, in vergelijking met LICs (*Low Income Countries* - LICs). Het menselijke ontwikkelingsniveau ligt hoger in MICs. Deze landen hebben meer financiële en menselijke capaciteiten om hun ontwikkelingsuitdagingen aan te pakken. Maar zowel op sociaaleconomisch, politiek, als ecologisch vlak zijn er nog veel ontwikkelingsnoden.
2. Bekeken vanuit een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling bestaan de uitdagingen in MICs in essentie uit onvoldoende inclusieve overheidsinstellingen en –beleid en een gebrek aan maatschappelijke cohesie. De beleidskeuzes in deze nota spelen in op de capaciteiten en noden in MICs, evenals op de politieke economie van onderontwikkeling in deze landen. De Belgische ontwikkelingssamenwerking streeft via selectieve samenwerkingsdomeinen en -vormen naar een lotsverbetering van wie niet deelt in de toegenomen welvaart in MICs. Daarbij wordt maximaal gebruik gemaakt van het lokale institutionele, financiële en menselijke potentieel als hefboom.
3. Prioritaire samenwerkingsdomeinen in MICs zijn: de herverdeling van welvaart via sociale bescherming en fiscaliteit; de politieke en maatschappelijke emancipatie van achtergestelde, kwetsbare en uitgesloten burgers; meer inclusieve, duurzame en duurzame groei; klimaat en leefmilieu. Qua samenwerkingsvormen in MICs opteert de Belgische ontwikkelingssamenwerking voor een verschuiving van financiële hulp en dienstverlening naar een overdracht van kennis, technologie en kunde, naar de ondersteuning van maatschappelijke krachten die ijveren voor meer rechtvaardige sociaal-politieke machtsverhoudingen en voor meer supranationale samenwerking.
4. In de toekomst zullen de relaties tussen België en de MICs-partnerlanden verruimd worden tot bredere relaties die het beleidsdomein ontwikkelingssamenwerking overstijgen. In die context zal het Belgische ontwikkelingsbeleid zich voorbereiden op de beëindiging van de donor-ontvangerrelatie met MICs die zowel onvermijdelijk als wenselijk is.

INLEIDING

5. Er zijn verschillende manieren om ontwikkelingslanden te definiëren en te classificeren. De OESO hanteert een lijst, volgens bepaalde criteria, van landen die in aanmerking komen voor officiële ontwikkelingshulp. De VN kwalificeert landen als Minst Ontwikkelde Landen op basis van een aantal indicatoren van menselijke ontwikkeling (bv. scholarisatiegraad). De Wereldbank groepeerde landen op basis van hun BNI/capita in Laaginkomen (LIC), Middeninkomen (MIC) of Hooginkomen landen (HIC). De Bank deelt de middelste groep, met een BNI/capita tussen \$1.025 en \$12.275, nog eens op in Lagere en Hogere MICs.

6. De indeling van de Wereldbank laat toe om evoluties in ontwikkelingslanden, veelal in positieve zin, beter te vatten. Tal van ontwikkelingslanden kenden de afgelopen jaren immers een sterke economische groei. Verschillende landen evolueerden van LIC naar MIC. In 2012 waren 9 van de 18 partnerlanden van de Belgische gouvernementele ontwikkelingssamenwerking MICs: Algerije, Bolivia, Ecuador, Marokko, de Palestijnse Gebieden, Peru, Senegal, Vietnam en Zuid-Afrika.

7. Vele donoren, ook België en de Europese Unie, stellen zich daarbij vragen: hebben Middeninkomen landen (Middle Income Countries of MICs) andere ontwikkelingsnoden en -mogelijkheden dan Laaginkomen landen (Low Income Countries of LICs)? Hoe kan een donor een toegevoegde waarde betekenen voor het ontwikkelingsproces van MICs?

Deze nota wil een antwoord bieden op die vragen, en is als volgt ingedeeld:

- 1) Context en uitdagingen voor ontwikkeling in MICs.
- 2) Beleidsvisie: samenwerking vanuit een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling.
- 3) Prioritaire samenwerkingsdomeinen en -vormen op maat van MICs.
- 4) Naar brede, bilaterale relaties.
- 5) Pistes voor uitvoering.

8. Deze nota gaat op zoek naar algemene principes die voor de meeste MICs opgaan, zonder de enorme diversiteit achter het MIC-label te miskennen. Hierbij wordt uiteraard gefocust op de 9 MIC-partnerlanden van de Belgische gouvernementele ontwikkelingssamenwerking.

9. De nota biedt een beleidskader voor de vele Belgische samenwerkingsactoren die actief zijn in MICs en kadert in het wijzigende ontwikkelingsbeleid van de Europese Unie ten aanzien van MICs. De nota maakt deel uit van een geheel aan strategienota's van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Die strategienota's zijn allen geënt op de doelstellingen en de basisprincipes van de Wet betreffende de Belgische ontwikkelingssamenwerking van 2012.

10. De nota vormt tenslotte de hoeksteen van de langetermijnstrategie voor het hele Belgische ontwikkelingsbeleid. Wat wordt voorop gesteld voor de MICs, moet op termijn gelden voor alle partnerlanden die een hoger inkomensniveau bereiken.

1. Context en uitdagingen voor ontwikkeling in MICs

11. MICs verschillen onderling sterk qua inkomensniveau, qua omvang, qua bevolkingsaantal, qua politiek systeem, qua rijkdom aan grondstoffen, qua regionale context,... En een aantal MICs zijn (post)conflictlanden of fragiele staten. MICs kunnen dus enkel met veel nuances als één categorie worden beschouwd.

12. Toch delen MICs een aantal eigenschappen die hen duidelijk onderscheiden van Laag inkomenlanden. Een vergelijking van de MIC-partnerlanden van de Belgische gouvernementele ontwikkelingssamenwerking met de LIC-partnerlanden op basis van een reeks criteria en indicatoren (bijlage 1) toont aan dat zij, behalve Senegal dat zich op de grens tussen LICs en MICs situeert, duidelijk meer capaciteit hebben om de eigen ontwikkelingsuitdagingen aan te pakken:

- MICs kennen per definitie een hoger economisch welvaartsniveau.
- De MIC-partnerlanden, met uitzondering van de Palestijnse Gebieden, zijn veel minder afhankelijk van buitenlandse hulp: Officiële ontwikkelingshulp (ODA) maakt veelal minder dan 1% van hun BNI uit. Een aantal MICs kent overigens zelf ontwikkelingshulp toe.
- In de MIC-partnerlanden is armoedebestrijding door een alternatieve besteding of herverdeling van welvaart economisch gezien zeker haalbaar. In de overgrote meerderheid van MICs, zo ook in de MIC-partnerlanden behalve Senegal, is minder dan 1% van het BNP nodig om de armen in deze landen over de armoedegrens van 1.25 dollar te tillen. Verder kan de grootste armoede in veel MICs, ook in veel van de MIC-partnerlanden, beëindigd worden door zeer beperkte belastingen op het niet-arme deel van de bevolking. In de meeste LICs en ook de LIC-partnerlanden is dit niet het geval.¹
- De effectiviteit van de overheid is in de meeste MIC-partnerlanden groter, al is deze veelal nog suboptimaal.
- De middenklasse, zowel gemeten op basis van inkomen als op basis van het aantal internetgebruikers en studenten, is merkbaar groter in MICs dan in LICs, zo ook in de MIC-partnerlanden.

13. Overigens hebben veel MICs ook qua niveau van menselijke ontwikkeling een duidelijke voorsprong op LICs. Alle 9 MIC-partnerlanden van de Belgische gouvernementele samenwerking hebben een gemiddeld of hoog niveau van menselijke ontwikkeling volgens de UNDP definitie (op basis van inkomen, onderwijsniveau en levensverwachting).

14. Tegelijk vertonen MICs op vele vlakken nog gelijkaardige resterende ontwikkelingsnoden als LICs, desondanks en soms ook ten gevolge van snelle economische groei (bijlage 2):

- Ook in relatief welvarende landen leven nog zeer veel armen. In de MIC-partnerlanden wonen ongeveer 40 miljoen armen volgens UNDP's definitie van

multidimensionele armoede, ofwel zo'n vijfde van alle armen in de Belgische partnerlanden. Vandaag woont 70% van de mensen onder de armoedegrens van 1.25 dollar per dag, of ongeveer 1 miljard mensen, in MICs. Sommigen voorspellen dat armoede tegen 2025 quasi exclusief een probleem in LICs zal zijn, vooral dan in fragiele staten in Afrika. Maar anderen situeren ook in de komende decennia de meeste armen in MICs. Minstens een deel van de armen in MICs dreigen niet te kunnen genieten van de economische groei van hun land, zo die al aanhoudt, bijvoorbeeld omwille van het geïsoleerde gebied waar ze wonen of omdat hun stem onvoldoende telt in een maatschappij of weegt op het beleid van hun land.

- De MIC-partnerlanden boeken net als de LIC-partnerlanden moeilijke vooruitgang bij het halen van de Millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling.
- Zowel in MICs als in LICs, ook in alle partnerlanden, is de ongelijkheid tussen de rijkste en armste lagen van de bevolking, gemeten door de GINI-coëfficiënt, van dezelfde grootteorde. Ongelijkheid tussen arm en rijk, maar ook tussen vrouwen en mannen, tussen stad en platteland, ... toont dat economische groei niet doorsijpelt naar alle lagen van de bevolking.
- MICs kampen, net als LICs, met een democratisch deficit. The Economist Intelligence Unit's Index of Democracy (2011) kwalificeert bv. geen enkele van de Belgische MIC-partnerlanden als democratie. Veel MICs worden ook geplaagd door corruptie. Volgens Transparency International scoren onze MIC-partnerlanden op dit vlak allen matig tot zeer slecht. Daarnaast stelt de organisatie Freedom House vast dat mensenrechten in veel MICs te weinig gerespecteerd worden.
- In de meeste MICs is er een ecologische kost verbonden aan de realisatie van de snelle economische groei. Urbanisering en industrialisering leggen een steeds grote druk op het leefmilieu. Tegelijk worden MICs geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering en extreme weersomstandigheden. Verder schiet het beheer van natuurlijke rijkdommen in veel MICs te kort.

15. Bovendien zijn Lagere MICs kwetsbaar voor een terugval naar het niveau van LICs. Economische groei is in de meeste snel groeiende landen fragiel, vooral in de mate dat deze vaak berust op inkomsten uit grondstoffen waarvan de prijzen op de markt volatiel zijn, en dat hun industrie halfafgewerkte producten of lage kwaliteitsgoederen produceert zonder creatie van veel meerwaarde. Veel MICs zitten in een benarde concurrentiepositie tussen enerzijds lage loonlanden en anderzijds meer gesofisticeerde economieën ("Middle Income Trap"). Om al deze redenen is het risico op stagnatie of een terugval naar een lager ontwikkelingsniveau groot. De resterende ontwikkelingsnoden in MICs zijn bijkomende destabiliserende factoren voor verdere vooruitgang.

16. Aangezien op het vlak van noden de grens tussen MICs en LICs relatief is, blijven de meeste MICs samenwerking met donoren verwelkomen. De toegenomen middelen en capaciteiten in MICs nopen wel tot een aangepast beleid op maat van de MICs.

2. Beleidsvisie: samenwerking vanuit een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling

17. Respect voor mensenrechten is een bij wet bepaalde doelstelling en prioritair thema van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking. België is voorstander van een rechtenbenadering van ontwikkeling. Dergelijke benadering betekent dat onderontwikkeling erkend wordt als een probleem van onevenwichtige machtsrelaties, en als een kwestie van rechthebbenden en plichtsdragers. Zo bekeken kan ontwikkelingssamenwerking de capaciteit van plichtsdragers versterken, en de emancipatie ("empowerment") van rechthebbenden bevorderen. Een rechtenbenadering van ontwikkeling erkent ook de grote mensenrechtenprincipes (gelijkheid, non-discriminatie, participatie, rekenschap,...) als voorwaarden voor ontwikkeling.

18. Een rechtenbenadering van ontwikkeling rechtvaardigt een blijvend maar aangepast engagement in MICs, en helpt ook om de resterende ontwikkelingsnoden in deze landen beter te begrijpen.

2.1. Blijvend, maar aangepast engagement.

19. Is ontwikkelingssamenwerking nog wel verantwoord in MICs? Hun resterende ontwikkelingsuitdagingen betreffen slechts een minderheid van hun bevolking. En ze beschikken over financiële middelen en menselijke capaciteiten om die uitdagingen zelf aan te pakken.

20. De resterende ontwikkelingsnoden van deze landen en hun bevolking vormen de hoofdredenen waarom de Belgische ontwikkelingssamenwerking actief wil blijven in MICs. Maar er zijn bijkomende redenen:

- België en de MICs hebben gedeelde bilaterale maar ook mondiale belangen. MICs kunnen grote invloed uitoefenen op **global public goods** zoals klimaat, energie en internationale handel, energie-intensieve economieën en de aanwezigheid van natuurlijke rijkdommen. Tegelijk is de fragiliteit van rijpende instellingen in veel MICs een uitdaging voor het verzekeren van mondiale publieke goederen zoals bv. gezondheid. ontwikkelingssamenwerking kan global public goods helpen veiligstellen.
- Het is aannemelijk dat ontwikkelingssamenwerking vanuit België met MICs betere resultaten oplevert dan samenwerking met LICs, omdat deze ingezet wordt in een klimaat van relatief beter functionerende overheidsinstellingen, meer infrastructuur, hogere capaciteit, meer financiële middelen om de duurzaamheid van interventies te garanderen,... In dezelfde zin zou een inkomensstijging een groter positief effect kunnen hebben op het leven van een arme in een land met betere sociale voorzieningen.
- Samenwerking met MICs is ook van belang voor LICs, omdat toegenomen welvaart en stabiliteit in MICs kunnen zorgen voor investeringen, afzetmarkten, technologie- en kennisoverdracht en Zuid-Zuid samenwerking ("spillover effect").

- In een aantal MIC-partnerlanden heeft België comparatieve voordelen ten opzichte van andere donoren, door historische aanwezigheid en daardoor veel kennis, ervaring en contacten, door een hoog hulpvolume, door zeer performante programma's in specifieke domeinen. Het is zinvol om deze voordelen, waar zij omvangrijk zijn, verder te benutten. Vanuit een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling wil de Belgische ontwikkelingssamenwerking geëngageerd blijven in MICs. Ieder individu heeft immers recht op een menswaardig bestaan, ook als hij of zij een minderheid uitmaakt in een land met, globaal genomen, een vrij hoog welvaartsniveau. Een aantal resterende ontwikkelingsuitdagingen in MICs treffen overigens hun hele bevolking, met name ecologische degradatie en tekortkomingen op vlak van democratie en respect voor mensenrechten.

21. Maar een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling betekent ook dat verantwoordelijken, in eerste instantie nationale overheden, gewezen worden op hun plichten en rekenschap afleggen ten aanzien van rechthebbende burgers. Zo bekeken hoort een donor als België zich te onthouden van wat overheden van MICs als primaire verantwoordelijken zelf kunnen en behoren te doen. Vanuit deze redenering blijft de Belgische ontwikkelingssamenwerking in de toekomst actief in MICs, maar zal de samenwerking selectiever worden. De Belgische ontwikkelingssamenwerking kiest voor een beperkt aantal specifieke samenwerkingsvormen en -domeinen waar België als donor nog een toegevoegde waarde heeft.

2.2. De politieke economie van onderontwikkeling in MICs.

22. Vanuit een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling valt op dat de resterende onderontwikkeling in MICs grotendeels een probleem is van kwetsbare, uitgesloten of achterop hinkende mensen. Overheden in MICs slagen er niet in om hun hele bevolking te laten meegenieten van de toegenomen welvaart, en burgers kunnen hun rechten onvoldoende afdwingen.

23. De oorzaak van het probleem is vaak van economische aard. Groei in MICs situeert zich veelal in een beperkt aantal regio's of sectoren, waardoor een deel van de bevolking uit de boot valt. Ook is groei in MICs vaak instabiel, wat mensen kwetsbaar maakt voor de gevolgen van economische shocks. In veel MICs is er onvoldoende expertise om de, vaak snelle, economische groei en de daarmee gepaard gaande problemen effectief aan te pakken. Maar de oorzaak kan ook politiek zijn want MICs beschikken over behoorlijk wat capaciteit en middelen om de economische uitdagingen aan te pakken. In veel MICs lijkt er een tekort te zijn aan politieke en maatschappelijke bereidheid om iedere burger te laten delen in de toenemende welvaart, en is er ook onvoldoende emancipatie van burgers en hun belangenverenigingen. Snelle economische groei gaat in MICs immers zelden gepaard met een even snelle opbouw van een rijpe democratische cultuur en de daaraan verbonden maatschappelijke cohesie.

24. Een caritatieve of louter technische benadering vanwege de donoren zou voorbij gaan aan die politieke economie van onderontwikkeling in MICs. De Belgische ontwikkelingssamenwerking erkent de noodzaak om in te spelen op de politieke dynamiek in MICs.

3. Prioritaire samenwerkingsdomeinen en -vormen op maat van MICs

25. Vanuit de hierboven uitgewerkte contextanalyse en beleidsvisie opteert de Belgische ontwikkelingssamenwerking voor een beperkt aantal prioriteiten in MICs, zowel inhoudelijk (welke samenwerkingsdomeinen?) als procesmatig (welke samenwerkingsvormen?).

3.1. Samenwerkingsdomeinen op maat van MICs

26. Ontwikkelingssamenwerking met MICs is voor België het meest zinvol in drie domeinen waar grondoorzaken van onderontwikkeling in MICs gecorrigeerd kunnen worden: herverdeling van nationale welvaart via sociale bescherming en belastingen; emancipatie van achtergestelde burgers; inclusieve, stabiele en duurzame economische groei. Een bijkomend samenwerkingsdomein van belang in MICs, vanuit gedeelde mondiale belangen, is klimaat en leefmilieu. In deze domeinen wil België voortbouwen op het financiële en menselijke potentieel in MICs en zo aan hefboomwerking doen.

3.1.1. Herverdeling van nationale rijkdom: sociale bescherming en belastingen

27. Via sociale bescherming en fiscaliteit kan welvaart meer gelijk verdeeld worden en armoede en kwetsbaarheid structureel aangepakt.

Herverdeling via sociale beschermingssystemen

28. Sociale beschermingssystemen kunnen ongelijkheid en kwetsbaarheid van bepaalde bevolkingsgroepen corrigeren. Sociale bescherming biedt mensen een buffer tegen shocks, die in MICs met instabiele economische groei frequent zijn. Het recht op sociale bescherming is uitdrukkelijk erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie. Sociale bescherming is ook één van de vier peilers van de sociale beschermingssokkel die de VN-lidstaten onderschrijven, naast werkgelegenheid, rechten op het werk en sociale dialoog.

29. Sociale bescherming is vandaag in MICs onvoldoende breed en onvoldoende diep, ondanks de succesvolle introductie in een tal landen van uitkeringen en vangnetten. De uitbouw van de sociale beschermingssokkel zou in vele landen nochtans slechts enkele percentages van het BNI kosten. Ook is het aandeel van formele tewerkstelling in MICs gewoonlijk groter dan in LICs, wat het innen van bijdragen vergemakkelijkt.

30. België beschikt, vanuit het eigen sociale model, over expertise op het vlak van de uitbouw van sociale bescherming, ook in het Zuiden. Vanuit die ervaring wil de Belgische ontwikkelingssamenwerking samenwerken met MICs:

- De uitbouw van instellingen en institutionele capaciteit om een sociale beschermingssokkel voor elke burger te garanderen. In MICs waar het aantal

personen dat sociale bescherming geniet al hoog is, wordt ingezet op een uitbreiding van de gegarandeerde sociale rechten en gedekte risico's.

- Betere gegevensinzameling als noodzakelijke voorwaarde voor effectieve en billijke sociale bescherming. Bijzondere aandacht gaat naar geboorteregistratie, als sleutel tot toegang tot sociale rechten.
- De bevordering van sociale dialoog, voor breed gedragen sociale beschermingssystemen.

Herverdeling via belastingen

31. De inning en de besteding van belastingen laat overheden toe om goederen en diensten te leveren aan de bevolking. Dit zorgt voor een sociaal contract tussen staat en burgers en versterkt de legitimiteit van een staat. Ook is belastinginning en -besteding een goed kanaal voor herverdeling van nationale rijkdom. Alle VN lidstaten hebben het belang van billijke en efficiënte belastingssystemen onderschreven, onder meer in de Monterrey Consensus over Financiering voor Ontwikkeling.

32. De meeste MICs hebben goed uitgebouwde belastingssystemen, maar deze zorgen onvoldoende voor herverdeling van welvaart. De belastingdruk is er laag in vergelijking met in Hooginkomen landen. Ook is het aandeel van inkomstenbelastingen in de fiscaliteit in MICs beperkt hoewel deze belastingen het hoogste potentieel voor herverdeling hebben. Verder gaan veel potentiële fiscale inkomsten verloren door een informele economie, suboptimaal functionerende belastingadministraties, belastingontduiking en corruptie.

33. In de meeste MIC-partnerlanden zou een heffing van 1 à 10 % op de niet-arme bevolking nochtans volstaan om een groot deel van de armoede te beëindigen. Naast dit socio-economisch potentieel hebben MICs meestal ook institutionele infrastructuur en capaciteit voor herverdelende fiscaliteit. De Belgische ontwikkelingssamenwerking wil met MICs samenwerken om dit potentieel verder te helpen ontwikkelen:

- Hervorming van inkomstenbelastingssystemen om het herverdelend effect te vergroten.
- Betere capaciteit van belastingadministraties om fiscale inkomsten te innen, met inbegrip van fraudebestrijding.
- Ondersteuning van lokale overheden bij belastingsheffing, in het bijzonder in regio's met achtergestelde bevolkingsgroepen.

3.1.2. Politieke en maatschappelijke emancipatie van achtergestelde burgers

34. Een structurele lotsverbetering van achtergestelde bevolkingsgroepen in MICs kan pas als diegenen die kwetsbaar of uitgesloten zijn, daadwerkelijk kunnen wegen op het beleid. Maar de instellingen en de politieke cultuur in de meeste MICs zijn onvoldoende democratisch. Verder bestaan op het niveau van de samenleving nog socio-culturele obstakels voor sociale inclusie, wat het respecteren en bevorderen van mensenrechten bemoeilijkt.

35. Nochtans is de omvangrijke, hoger opgeleide en goed geïnformeerde middenklasse in de meeste MICs goed geplaatst om politieke of maatschappelijke uitsluiting en mensenrechtenschendingen aan de kaak te stellen. In een aantal MICs bestaan bovendien zeer sterke niet-gouvernementele actoren (NGO's, vakbonden,...) die een belangrijke controle-, advies- en lobbyfunctie vervullen ten aanzien van de samenleving en de overheid.

36. De Belgische ontwikkelingssamenwerking wil positieve impulsen geven aan actoren en organisaties in MICs die ijveren voor democratisch bestuur, sociale inclusie, waardig werk en de bestrijding van discriminatie en marginalisatie, zowel binnen de overheid (parlementen, ombudspersonen,...) als in de civiele maatschappij. België steunt daarbij op de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens en de Internationale Convenanten over Politieke en Civiele Rechten en Economische, Sociale en Culturele Rechten, die ook de MIC-landen onderschreven hebben, en de waardig werk agenda van de Internationale Arbeidsorganisatie:

- Pleidooiwerk bij beleidsmakers en politici voor meer functioneringsruimte van de civiele maatschappij in de publieke arena.
- Financiering van onafhankelijke studies nodig voor een maatschappelijk en politiek debat gebaseerd op feiten.
- Capaciteitsopbouw bij niet-gouvernementele actoren op vlak van beleidsanalyse en pleidooiwerk.
- Ondersteuning van organisaties die een stem geven aan achtergestelde groepen.

3.1.3. Inclusieve, stabiele en duurzame economische groei

37. Op economisch vlak bestaat de uitdaging in MICs er vooral in om de hele bevolking aansluiting te laten vinden bij duurzame economische groei. Doordat de economie in de meeste MICs weinig gediversifieerd is, concentreert de groei zich in een beperkt aantal sectoren en regio's. Daardoor vinden veel mensen geen job en wordt nationale consumptie afgeremd. Bij gebrek aan voldoende goed opgeleide beroepskrachten kunnen MIC-landen hun industrie moeilijk transformeren. Vooral daardoor is groei in MICs fragiel. Ook is vaak een ecologische kost verbonden aan de snelle groei in MICs.

38. Om meer mensen te laten delen in de economische groei in hun land is het vooral belangrijk om in te zetten op toegenomen, waardige tewerkstelling. Dat kan enerzijds door meer mensen in te schakelen in bestaande groeipolen, en anderzijds door nieuwe groeipolen te ontwikkelen.

39. De Belgische ontwikkelingssamenwerking wil de groei in MICs inclusiever en stabiel helpen maken door:

- Aanmoediging van ondernemerschap op KMO-niveau, door verbeterde toegang tot een financiering aan een aanvaardbare rentevoet en door de steun aan incubatoren voor innovatieve ondernemingen.

- Stimuli voor het aanboren door KMO's van nieuwe lokale en internationale markten door technologische innovaties, bv. op vlak van kwaliteitsverbetering en –controle (een vorm van *aid for trade*).
- Ondersteuningsmaatregelen voor de vorming van beroepspersoneel en op het vlak van bedrijfsbeheer.
- Investerings in infrastructuur en basisdiensten, vooral op vlak van (hernieuwbare) energie en toegang tot natuurlijke rijkdommen.

40. Daarbij concentreert de Belgische ontwikkelingssamenwerking zich op achterop hinkende sectoren of regio's, op maatschappelijk verantwoord ondernemen, en op de realisatie van een groene economie gestoeld op duurzame, klimaatvriendelijke productie en consumptie.

3.1.4. Klimaat en leefmilieu.

41. De Belgische ontwikkelingssamenwerking wil samenwerken met MICs om ecologische uitdagingen aan te pakken, ten voordele van hun eigen ontwikkelingsproces en ook vanuit bezorgdheid voor klimaat en leefmilieu als *global public goods*. België gaat daarbij uit van de internationale akkoorden die België samen met de MICs goedkeurde, zoals de afspraken gemaakt binnen het VN Klimaatverdrag.

42. Daarbij gaat vooral aandacht naar:

- Het duurzame beheer van kwetsbare natuurlijke rijkdommen.
- De beperking van koolstofuitstoot door een meer gediversifieerd energiegebruik en door meer energie-efficiëntie, samen met waarborgen voor inclusieve toegang tot energie.
- De leefbaarheid van stedelijke omgevingen, met inbegrip van duurzaam watergebruik en een aanpak van de afvalproblematiek.
- Preventie van natuurrampen.

3.2. Samenwerkingsvormen op maat van MICs

43. De situatie van MICs nodigt uit tot specifieke samenwerkingsvormen. MICs hebben minder nood aan financiële middelen en dienstverlening door een donor, en veeleer behoefte aan uitwisselingen van kennis, technologie en kunde, evenals ook aan een effening van het morele terrein voor meer rechtvaardige sociaal-politieke machtsverhoudingen. Het supranationale niveau wint ook aan belang in de samenwerking met MICs.

3.2.1. Afnemend belang van ontwikkelingshulp.

44. Ongeveer een derde van de totale Belgische officiële ontwikkelingshulp (ODA) gaat vandaag naar MICs.² De MIC-partnerlanden ontvangen momenteel een groter aandeel van de Belgische ODA per arme dan de LIC-partnerlanden.³ Maar ODA verliest aan belang in MICs omdat deze landen veel alternatieve inkomstenbronnen hebben (buitenlandse investeringen, transfers van

migranten,...) of zouden kunnen hebben (belastingen). De noden situeren zich vooral op het vlak van een betere en meer rechtvaardige inzet van nationale middelen. Het is niet via een overdracht van financiële middelen dat een donor aan deze noden kan tegemoetkomen. Andere samenwerkingsvormen zijn nodig. Financiële hulp voor maatregelen die actoren in het Zuiden zelf perfect kunnen nemen kan zelf contraproductief zijn. Dit deresponsabiliseert en ondermijnt lokale controle- en solidariteitssystemen. Bovendien is de behoefte aan ODA groter in LICs, waar de globale noden groter zijn, waar veel minder alternatieven zijn voor ontwikkeling dan financiële hulp van donoren, en waar de perspectieven veel somberder zijn.

45. Daarom wil de Belgische ontwikkelingssamenwerking zijn ODA aan MICs laten dalen ten voordele van LICs. Vandaag al gaat 73% van ODA toegekend op het budget voor gouvernementele samenwerking van de Belgische ontwikkelingssamenwerking naar LICs. Tegen eind 2015 wordt 80% van de beschikbare middelen op de enveloppe voor gouvernementele samenwerking besteed in LICs.⁴

46. Deze daling van gouvernementele ODA voor MICs hoeft niet gepaard te gaan met minder ODA via niet-gouvernementele, regionale of multilaterale partners. De civiele maatschappij vervult immers een zeer belangrijke rol in het ontwikkelingsproces van MICs. En regionale en multilaterale organisaties zijn belangrijke vectoren voor het veiligstellen in MICs van regionale of *global public goods* waarvan de baten deze landen overstijgen (cfr. infra: 3.2.4.).

47. Wel dienen alle partners van de Belgische ontwikkelingssamenwerking af te stappen van financiële giften als hoofdcomponent van samenwerking in MICs. ODA hoort in MICs maximaal ingezet te worden ofwel als opstartgeld ("seed money") voor het experimenteel of exemplarisch initiëren van activiteiten die een samenwerkingspartner op korte termijn autonoom kan voortzetten, of als hefboom voor alternatieve samenwerkingsvormen die op korte termijn minder of geen donorfinanciering behoeven, of als katalysator voor andere financieringsbronnen van ontwikkeling (zoals fiscale inkomsten). Daarenboven is het in MICs zinvol dat de giftcomponent van wat donoren aanreiken geleidelijk daalt, en dat samenwerking in MICs in belangrijke mate en in stijgende lijn gefinancierd worden door het begunstigde land ("*matching budgets*") of de begunstigde bevolking. Van giften kan ook overgeschakeld worden op leningen. En op termijn zou een partnerland zelf kunnen betalen voor de expertise die het wenst. Het regelgevend kader van de Belgische ontwikkelingssamenwerking laat vandaag enkel via een beperkt aantal instrumenten mengvormen tussen giften en leningen ("*blending*") toe vanuit het eigen budget, en geen assistentie tegen betaling. Wel neem België deel aan het reflectieproces over *blending* op EU-niveau, met het oog op een mogelijke aanpassing van het nationaal beleid.

3.2.2. Uitwisselingen van kennis en kunde via diverse actoren

48. MICs beschikken meestal over de instellingen en de financiële ruimte om ontwikkelingsuitdagingen aan te pakken. Maar zij kampen in een aantal domeinen met een gebrek aan capaciteit of expertise. Dit is dikwijls het geval in de samenwerkingsdomeinen die voor België prioritair zijn in MICs (fiscaliteit, sociale

bescherming, politiek-maatschappelijke emancipatie, inclusieve en duurzame groei, klimaat en leefmilieu). Op deze terreinen kunnen externe stimuli de ontbrekende capaciteit of expertise aanreiken en opbouwen, en zo het terrein effenen voor een ondersteunende politieke dynamiek. Ook België kan aan deze behoeften tegemoet komen, zowel op het niveau van lokale en nationale overheden als bij het maatschappelijk middenveld en de privé-sector. Daarbij kan in twee richtingen kennis worden uitgewisseld.

49. Dergelijke samenwerking kan zowel van regering tot regering, via niet-gouvernementele organisaties of via multilaterale partnerorganisaties verlopen, met twee of drie partijen (driehoekssamenwerking). Maar ook uitwisselingen van kennis, kunde en mensen en "twinning" tussen niet-klassieke samenwerkingsactoren bv. belastingsadministraties, mutualiteiten, vrouwenorganisaties,... zijn in de voor België prioritaire interventiedomeinen in MICs bijzonder zinvol.

50. Onderwijs- en onderzoeksinstituten spelen een sleutelrol bij het creëren en verspreiden van kennis. In MICs is meer mogelijk dan de bestaande, waardevolle samenwerking tussen universiteiten uit België en uit het Zuiden die de Belgische ontwikkelingssamenwerking vandaag ondersteunt. Belgische onderwijs- en onderzoeksinstituten in België kunnen in MICs ook ingezet worden als expertisecentra zowel voor beleidsadvies als voor projectmatig advies aan derden, met inbegrip van de privé sector. Daarbij kunnen de Belgische instituten samenwerken met universiteiten en onderzoekscentra in het Zuiden, die in vele MICs een voldoende hoog niveau aan beheerscapaciteit en -ervaring hebben bereikt. Via dergelijke multistakeholder projecten kunnen multiplicatoreffecten bereikt worden.

51. In een aantal gevallen zal voor het uitwisselen van kennis en kunde projectmatige samenwerking volstaan. De studie- en expertisefondsen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking kunnen hiervoor dienen. In andere gevallen is een meer langdurige, programmatische aanpak via meerjarige samenwerkingsprogramma's aangewezen (bv. uitbouw sociale zekerheid). De aanwezige capaciteiten in MICs nodigen in elk geval uit tot nationale uitvoering door de partner in het Zuiden, eerder dan geregisseerde uitvoering of via medebeheer. Verder kan de ondersteuning van kennisuitwisseling en capaciteitsopbouw via korffondsen ("basket funds") samen met andere donoren bijzonder aangewezen zijn in MICs, omdat deze modaliteit de manoeuvreerruimte vergroot en de transactiekosten verlaagt voor de partner in het Zuiden en tegelijk een vorm van oormerking door donoren toelaat. Sectorale begrotingshulp is veelal minder geschikt in MICs, waar financiering minder ontbreekt en waar de resterende noden eerder specifiek zijn.

52. De Belgische ontwikkelingssamenwerking is bereid te experimenteren met kennisuitwisseling en capaciteitsopbouw via driehoekssamenwerking, waarbij België een overdracht van kennis of kunde tussen twee ontwikkelingslanden of twee niet-gouvernementele organisaties uit het Zuiden ondersteunt. Voor het sponsoren en faciliteren van uitwisselingen tussen niet-klassieke samenwerkingsactoren uit Noord en Zuid ten dienste van ontwikkeling kan BTC in

een aantal gevallen optreden als bemiddelaar⁵ en zal een nieuw fonds worden ingesteld.

3.2.3. Ondersteuning van de civiele maatschappij

53. Lokale actoren (NGO's, ombudspersonen, vakbonden,...) zijn capabele, te stimuleren krachten in Middeninkomenlanden voor democratie, sociale inclusie en mensenrechten. De Belgische ontwikkelingssamenwerking zal de steun aan deze lokale organisaties in MIC-landen opdrijven, en de financiële middelen hiervoor verhogen. Hiertoe wordt de budgetallocatie "rechtstreekse ondersteuning van lokale organisaties van de civiele maatschappij" aangepast. Meer strategische ondersteuning van beleidsanalyse en pleidooiwerk door de meest professionele organisaties wordt zo mogelijk.

54. Ondersteuning van lokale organisaties via Belgische niet-gouvernementele actoren (NGA's) is in bepaalde omstandigheden nog gerechtvaardigd. Dit is het geval wanneer capaciteit of manoeuvreerruimte ontbreekt bij lokale organisaties van de civiele maatschappij, of wanneer Belgische NGA's lokale spelers kunnen linken aan internationale netwerken waardoor gezamenlijke beleidsbeïnvloeding kan gebeuren. Dit kan zowel via project- of programmasubsidies als via de budgetlijn "Acties in synergie met de gouvernementele samenwerking", en via het budget voor maatschappijopbouw en goed bestuur. Financiering van Belgische en lokale organisaties kan zo complementair zijn.

3.2.4. Regionale en mondiale samenwerking.

55. Veel van de uitdagingen in MICs hebben een regionale of een mondiale dimensie. Zo is de economische kwetsbaarheid van MICs verbonden met volatiele internationale markten en zijn de bedreigde biodiversiteit in MICs een wereldwijd probleem. Tegelijk hebben MICs met hun groeiende rol en verwevenheid met de wereldeconomie een steeds belangrijker impact op internationaal niveau, en kunnen ze een trekkersrol vervullen voor de ontwikkeling van andere landen.

56. In dit licht zal de Belgische ontwikkelingssamenwerking in het beleid ten aanzien van MICs zoveel mogelijk rekening houden met de regionale context en met mogelijkheden voor internationale samenwerking die bilaterale relaties overstijgen. . Zo zal de integratie van MICs in regionale organisaties en markten en de participatie van MICs in mondiale instellingen ondersteund en bevorderd worden, ten voordele van de MICs zelf, maar ook ten voordele van LICs in de regio en uiteindelijk ook ten voordele van de hele wereldgemeenschap. De Belgische ontwikkelingssamenwerking zet voortaan ook sterker in op ondersteuning van het normatieve werk van internationale organisaties rond global public goods. Verder streeft België bij de ondersteuning van de lokale privé-sector in MICs explicieter positieve regionale repercussies na (aankoop en verkoop in nabij gelegen landen bevorderen). Daarnaast zal de Belgische ontwikkelingssamenwerking meer dan vroeger de uitvoering van gouvernementele samenwerkingsprogramma's in MICs delegeren aan regionale en multilaterale instellingen waar deze comparatieve voordelen hebben. België pleit

tenslotte voor een grotere rol en verantwoordelijkheid voor MICs in de beslissingsorganen van internationale organisaties.

4. Naar brede, bilaterale relaties

57. Hierboven werden keuzes gemaakt voor het toekomstig ontwikkelingsbeleid in MICs. Maar tussen België en een groot aantal MICs ontstaan steeds bredere en meer symmetrische bilaterale relaties tussen allerhande actoren in domeinen zoals handel, investeringen, onderzoek, migratie, klimaat,... waar zij wederzijdse belangen hebben. De relaties met MICs overstijgen op die manier zuivere donor-ontvangercontacten en het beleidsdomein ontwikkelingssamenwerking.

58. Sterke en brede internationale relaties dienen duurzame menselijke ontwikkeling omdat ze solidariteit, investeringen en kennisuitwisselingen met zich meebrengen. Voortbouwend op de jarenlange relaties met de partnerlanden zal de Belgische ontwikkelingssamenwerking die transitie faciliteren:

- Via samenwerking rond het veiligstellen van *global public goods*.
- Door de uitwerking van een beleid, samen met BIO en BTC, rond het stimuleren van het ontwikkelingsgericht en maatschappelijk verantwoord ondernemen vanuit België.
- Door bij capaciteitsopbouw en kennisuitwisseling win-win situaties na te streven voor het Zuiden en voor Belgische actoren, zowel publiek als privé als een combinatie van beiden, in functie van de behoeften in een MIC. Dit kan bv. door opleidingen te steunen in sectoren van belang voor de handelsrelaties met België.
- Door FINEXPO optimaal te benutten om economische en ontwikkelingsbelangen in de Lagere MICs simultaan te bevorderen, conform afspraken gemaakt binnen de OESO.
- Met het nieuw te creëren mechanisme gekoppeld aan een fonds voor Noord-Zuid uitwisselingen tussen diverse actoren.

59. Tegelijk streeft de Belgische ontwikkelingssamenwerking naar een positieve impact van alle internationale relaties met MICs op ontwikkeling. In overeenstemming met de nieuwe Wet betreffende de Ontwikkelingssamenwerking en in het voorzicht van de verbetering van de relevantie en de doeltreffendheid van zijn samenwerking, wil België de coherentie van al zijn relaties met de middeninkomenslanden bevorderen. Het streven naar beleidscoherentie voor ontwikkeling ten aanzien van MIC-landen zal concrete vorm krijgen door het betrekken van andere Belgische overheidsinstanties, op federaal niveau en op niveau van de gewesten en gemeenschappen, bij de opmaak van samenwerkingsprogramma's met MIC-partnerlanden. Zo kan eventueel besloten worden tot additionele samenwerkingsvormen vanuit andere overheidsdiensten die goed aansluiten bij de samenwerkingsprogramma's van de Belgische

ontwikkelingssamenwerking. Verder zullen we de discussies binnen de Wereldhandelsorganisatie en de EU over een inperking van handelspreferenties van MICs voortaan nauwer opvolgen, de relatieve noden en capaciteiten in deze landen indachtig. Ook blijft het Belgische ontwikkelingsbeleid betrokken bij de discussies over een eerlijke mondiale verdeling van klimaatinspanningen waarbij alle landen acties op hun maat ondernemen, en ook bij het debat over klimaatfinanciering vanuit het principe van een gemeenschappelijke, maar gedifferentieerde verantwoordelijkheid.

60. De evolutie naar bredere en meer evenwichtige bilaterale relaties betekent ook dat het einde van ontwikkelingssamenwerking in MICs in zicht komt. Er komt een punt waarop donoren hun schaarse middelen beter elders investeren. Deze nota nodigt uit om de reflectie over uitfasering van ontwikkelingssamenwerking in MICs te maken, op zijn minst voor de gouvernementele samenwerking, waarbij drie factoren in rekening moeten worden gebracht:

- Capaciteit tot zelfredzaamheid in termen van financiële en menselijke middelen (zie bijlage 1).
- Resterende ontwikkelingsnoden, met oog voor de landencontext (o.a. BNI/capita) maar ook voor de – soms contrasterende – ontwikkelingsnoden van (delen van) de bevolking. Daarbij dienen naast inkomensarmoede zeker ook rekening gehouden worden met ongelijkheid, de ontkenning van politieke en civiele rechten en ecologische kwetsbaarheid (zie bijlage 2).
- Te verwachten impact van Belgische samenwerking, gewogen op basis van: (a) de comparatieve voordelen van België als donor (in termen van historische relatie, hulpvolume en de bijzondere toegevoegde waarde van bepaalde samenwerkingsprogramma's); (b) de performantie van de bestaande samenwerkingsprogramma's en de daaraan verbonden politieke dialoog; (c) de bereidheid van de partner om samen te werken in de door België verkozen interventiedomeinen in MICs; (d) de sterkte van de bilaterale relatie in beleidsdomeinen die kunnen bijdragen tot ontwikkeling (handel, investeringen, veiligheid, migratie,...); en (e) de invloed van het partnerland op mondiale of regionale *public goods*.

61. Waar een uitfasering van gouvernementele samenwerking aan de orde zou blijken, blijft niet-gouvernementele of multilaterale samenwerking in vele gevallen gerechtvaardigd. Wel dienen ook niet-gouvernementele actoren en multilaterale agentschappen die met middelen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking actief zijn in MICs, de denkoefening over de opportuniteit van uitfasering te maken.

62. Op deze manier zoekt België aansluiting bij het Europese ontwikkelingsbeleid, waar de discussie loopt over het uitsluiten, vanaf 2014, van een aantal hoge middeninkomenlanden van landenspecifieke hulp van het Europees budget, met mogelijke uitzonderingen waar de resterende ontwikkelingsuitdagingen en de toegevoegde waarde van de EU nog bijzonder groot zijn.

63. In afwachting van een politieke beslissing over een uitfasering van de gouvernementele samenwerking in MICs, is het uiterst belangrijk nu al een uitstapstrategie uit te werken in de Upper MIC landen, zowel op macro- (ontwikkelingssamenwerking in een land in zijn geheel) als op microniveau (elk individueel project en programma). Succesfactoren voor zo'n uitstapstrategie zijn: communicatie op hoog niveau, tijdige waarschuwing, deelname van alle (gouvernementele en niet-gouvernementele) betrokkenen aan het planningsproces en de uitvoering, nakomen van gemaakte toezeggingen, flexibiliteit, en voldoende capaciteit zowel aan de kant van de donor als aan ontvangende zijde. Een eventuele exit kan immers slechts goed verlopen indien ze terdege en in partnerschap voorbereid wordt.

64. Een uitfasering van gouvernementele ontwikkelingssamenwerking betekent geen abrupt einde van bilaterale relaties. Een exit kan gepaard gaan met een parallelle infasering van andere samenwerkingsvormen vanuit diverse actoren, die de Belgische ontwikkelingssamenwerking zoals hogerop aangegeven wil faciliteren. Ook zal de Belgische regering de dialoog over ontwikkeling met MICs blijven voeren zolang een bevolking ontwikkelingsnoden kent. Daarnaast zal België ook in Europees en multilateraal verband pleiten voor afdoende overgangsmaatregelen om de vooruitgang in MICs te consolideren alvorens ontwikkelingshulp stop te zetten, en voor blijvende samenwerking op niet-concessionele basis daarna.

5. Pistes voor uitvoering

65. Deze strategie vraagt om verdere uitwerking in functie van specifieke en zeer diverse landencontexten, die mogelijks uitnodigen tot aangepaste of aanvullende beleidskeuzes. Dit laatste hoofdstuk legt alvast een aantal concrete implicaties vast voorvoor de Directie generaal ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD) en de andere kanalen en actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking (BTC, niet-gouvernementele actoren, multilaterale partnerorganisaties, BIO) ?

5.1. Differentiatie door alle samenwerkingsactoren

66. DGD zal alle actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking aanzetten om een genuanceerd differentiatiebeleid te hanteren ten aanzien van MICs, in lijn met deze strategienota. Zo moeten landen –of contextanalyses waarop gouvernementele, non-gouvernementele of multilaterale samenwerkingsprogramma's gebaseerd zijn, de politieke economie van onderontwikkeling in MICs blootleggen (Hoe inclusief is het politiek systeem? Wie zijn de achterblijvers, kwetsbaren en uitgestotenen?). Verder moeten samenwerkingsprogramma's selectiever worden, minstens één prioritair samenwerkingsdomein voor MICs omvatten (cfr. hoofdstuk 3, 1ste deel) en maximaal volgens de prioritaire samenwerkingsvormen voor MICs verlopen.

67. Daarbij worden alle samenwerkingsactoren aangezet tot bewustzijn en benutting van eigen comparatieve voordelen, in een streven naar synergie en

complementariteit. Zo kan de politieke dialoog gekoppeld aan gouvernementele samenwerkingsprogramma's systematisch worden benut om te pleiten voor meer functioneringsruimte voor de lokale civiele maatschappij, of wordt verwacht dat multilaterale organisaties hun normatieve rol rond *global public goods* volop uitspelen.

5.2. Nieuwe procedures

68. Daarnaast worden innovatieve procedures ingevoerd om beter in te spelen op de noden en mogelijkheden in MICs. Zo zijn veel MIC-landen, met name de Hogere MICs, vragende partij voor ad hoc, punctuele samenwerking met diverse actoren in functie van de eigen noden die plots kunnen veranderen. DGD zal daarom de samenwerking met Hogere MICs niet langer laten verlopen via de klassieke meerjarige samenwerkingsprogramma's. In de plaats wordt een Fonds voor samenwerking met Hogere MICs opgericht waarmee snel en flexibel kan worden ingespeeld op vragen van deze landen voor diverse, ook niet-klassieke samenwerkingsvormen.

69. Ook is de Belgische ontwikkelingsamenwerking bereid om in te gaan op vragen van partners voor trilaterale samenwerking.

70. DGD evalueert verder op korte termijn de opportuniteit van een nieuw mechanisme gekoppeld aan een fonds dat proactief Noord-Zuid uitwisselingen stimuleert en faciliteert tussen diverse actoren die op eigen initiatief ontwikkelingsrelevante win-win situaties nastreven. Voor dergelijk mechanisme kan inspiratie gevonden worden bij andere donoren. Het zou de vorm kunnen aannemen van een databank, een adviesloket, een vormingsaanbod en/of competitief toegekende financiering aan de zuidzijde van partnerschappen.

71. Daarnaast werkt DGD een nieuwe procedure uit voor rechtstreekse financiering van de lokale civiele maatschappij in MICs, om meer strategische ondersteuning van beleidsanalyse en pleidooiwerk door capabele organisaties mogelijk te maken. Om transactiekosten te beperken en impact te vergroten gebeurt financiering van de lokale civiele maatschappij voortaan meerjarig en programmatisch, en waar mogelijk via gedelegeerde samenwerking en/of gezamenlijk met andere donoren.

72. Tenslotte wordt de wetgeving op BIO aangepast zodat BIO voortaan ook, additioneel aan de commerciële markt, kan investeren in Hogere MICs omwille van de resterend ontwikkelingsnoden in deze landen en omwille van het potentieel voor positieve spillovers naar andere landen.

73. Een evaluatie van het Belgische Ontwikkelingsbeleid ten aanzien van MICs in 2015 zal de geschiktheid van de procedures van de Belgische ontwikkelingsamenwerking in de context van MICs analyseren.

5.3. Aangepaste financiering

74. Het gewijzigde beleid ten aanzien van MICs zal een weerslag hebben op het budget van DGD. Binnen de enveloppe voor gouvernementele samenwerking zal minder ODA naar MICs gaan, ten voordele van LICs. Andere enveloppen, met

name "regionale samenwerking", "ondersteuning van de lokale civiele maatschappij" en "maatschappijopbouw en goed bestuur" zullen stabiel blijven of waar mogelijk stijgen om tegemoet te komen aan de resterende ontwikkelingsuitdagingen in MICs.

5.4. Anticipatie van uitfasering

75. DGD zal aan de Minister van Ontwikkelingssamenwerking een dossier overmaken met een analyse van de opportuniteit van een uitfasering van de bilaterale gouvernementele samenwerking, wanneer een partnerland gedurende drie jaar de drempel van "Upper Middle Income Country" (UMIC) overschrijdt. Dit vormt een aanleiding om een reflectie op te starten. De uiteindelijke beslissing tot uitfasering is echter een politieke beslissing, gebaseerd op de Wet betreffende de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Op basis van dergelijke beslissing zal DGD een exitstrategie uitwerken, waarbij ze ook de dialoog aangaat met niet-gouvernementele actoren over de uitfasering van bilaterale gouvernementele samenwerking en over de resterende en wijzigende rol van niet-gouvernementele actoren in MICs.

Bibliografie

11.11.11.De EU en de differentiëring van de ontwikkelingslanden. Juli 2012.

Alonso, José Antonio. Cooperation with Middle Income Countries. ICEA, 2007.

Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung. Konzept der entwicklungspolitischen Zusammenarbeit mit Globalen Entwicklungspartnern (2011-2015). BMZ-Strategiepapier no. 6, 2011.

CEPAL. Los países de renta media: un Nuevo enfoque basado en brechas estructurales. Nota de la Secretaría. *Trigésimo cuarto período de sesiones de la CEPAL*. Juli 2012.

CONCORD. Future EU External Action Budget – Focus on Development. March 2012.

CSIS. USAID's New Partnership Sets the Stage for a Post Assistance Relationship with India. <http://csis.org/publication/usaid-s-new-partnership-sets-stage-post-assistance-relationship-india>.

Chandy, Laurence and Gertz, Geoffrey. Poverty in numbers: the changing state of global poverty from 2005 to 2015. *Brookings Policy Brief*. Januari 2011.

DFID. Achieving the Millennium Development Goals: The Middle-Income Countries, a Strategy for DFID: 2005-2008. 2004.

Die Bundesregierung. Globalisierung gestalten – Partnerschaften ausbauen – Verantwortung teilen. Konzept der Bundesregierung. 2012.

European Commission (AIDCO/DEV). Supporting Tax Reforms in Developing Countries: Proposals for an Enhanced EU Approach. *Discussion Paper*. November 2009.

European Commission. Communication from The Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions: Increasing the impact of EU Development Policy: an Agenda for Change. COM(2011) 637 final. Oktober 2011.

Eyben, Rosalind and Lister, Stephen. Why and how to aid Middle Income Countries. *IDS Working Paper 231*. 2004.

Fenton, Nina. International Finance: Aid and Middle-Income Countries. OXFAM From Poverty to Power Background Paper. 2008.

IEG. Development results in Middle-Income Countries. An Evaluation of the World Bank's Support. 2007.

IFAD. IFAD's Role in Middle-income Countries. Oktober 2008. <http://www.ifad.org/gbdocs/repl/8/iv/e/REPL-VIII-4-R-4.pdf>

Fallon, Peter, Vivian Hon, Zia Qureshi, and Dilip Ratha. Middle Income Countries: Development Challenges and Growing Global Role. World Bank. Augustus 2001.
Gentilini, U. en Sumner A. What do National Poverty Lines Tell us about Global Poverty? *IDS Working Paper*. Brighton: IDS. 2012.

Glennie, Jonathan. The role of aid to middle-income countries: a contribution to evolving EU development policy. *ODI Working Paper* 331. 2011.

Glennie, Jonathan en Annalisa Prizzon. From high to low aid: a proposal to classify countries by aid receipt. ODI Background Note. Maart 2012.

Hailu, Degol en Shiferaw, Admasu. Macroeconomic determinants of exit from aid-dependence. *International Policy Centre for Inclusive Growth Working Paper* no. 90. Februari 2012.

Herbert, Siân. Reassessing aid to middle-income countries: the implications of the European Commission's policy of differentiation for developing countries. *ODI Working Paper* 349. Juni 2012.

International Labour Organization. Social Protection Floor: for a Fair and Inclusive Globalization. 2011.

Leys, Mart en Evert Waeterloos. Vlaanderen en Zuid-Afrika: Hoe kan de ontwikkelingsrol van Zuid-Afrika versterkt worden? Steunpunt Buitenlands Beleid. Augustus 2008.

Kanbur, Ravi. The Role of the World Bank in Middle Income Countries. September 2010.

Kharas, Homi. The Emerging Middle Class in Developing Countries. *OECD Development Centre Working Paper* no. 285. January 2010.

Kharas, Homi en Andrew Rogerson. Horizon 2025: Creative Destruction in the Aid Industry. ODI. Juli 2012.

Lustig, Nora. Taxes, Transfers, and Income Redistribution in Latin America. *Inequality in Focus*. WorldBank. Vol. 1, no. 2. Juli 2012.

Melamed, Claire en Andy Sumner. A Post-2015 Global Development Agreement: Why, What, Who? *ODI Discussion Paper*. Oktober 2011.

Moreau, F. Differentiation Workshop - Principles for allocating aid between countries, taking account of emergence of BRICs and other MICS. European Commission, 24 Juni 2011.

http://api.ning.com/files/kWJCMrYw36SLL1eLfy8OAusmmzb79RtsctzKIVjmvTAUo16qEJ*6PSnpyy2ijMKtM9Y2kXa20Uxk*cRHeeG8yP06I6DRcNO/UEPRMBRIC.doc.

Kaplan, Seth. Do World Bank Country Classifications Hurt the Poor. Blogpost on www.globaldashboard.org. 12 april 2012.

ODI. Inequality in Middle Income Countries. ODI Briefing Paper. December 2004.

OSCE DAC. Statistics on Resource Flows to Developing Countries, table 26: Distribution of ODA by Income Group. 2011.

Petitt, Andrea. Partner Driven Cooperation with Swedish Development Cooperation. *Perspectives* no. 16. Augustus 2010.

Ravallion, Martin. New Brookings study is overly optimistic on progress against poverty. <http://blogs.worldbank.org/developmenttalk/new-brookings-study-is-overly-optimistic-on-progress-against-poverty>. 2012.

Renard, Robrecht. Development Cooperation with Middle-Income Countries. Presentation at the DAC Development Debates. Juni 2012.

Regeringskansliet (Government Offices of Sweden). Strategy for the full range of Swedish cooperation with South Africa January 2009-December 2013. 2009.

Robinson, M. en Friedman, S. Civil Society, Democratization and Foreign Aid: Civic engagement and Public Policy in South Africa and Uganda. *Democratization* 14.4. 2007.

Rock, Johan, NGOs and Development Cooperation with Middle-Income Countries. An input for the Vredeseilanden-11.11.11. Study Day on the Future Role of Belgian NGOs in Middle-Income Countries. Februari 2012.

Sumner, Andy. Poverty in Middle-Income Countries. Paper commissioned by the Bellagio Initiative. 2011.

Sumner, Andy. Global Poverty and the New Bottom Billion. Institute for Development Studies Working Paper 25. November 2010.

Sumner, Andy. From Deprivation to Distribution: Is Global Poverty Becoming A Matter of National Inequality? Institute for Development Studies Working Paper 394. June 2012.

Slob, Anneke and Jerve, Alf Morten. Managing Aid Exit and Transformation. Lessons from Botswana, Eritrea, India, Malawi and South Africa. Joint Donor Evaluation, 2008.

Takyi-Amoako. Development Aid: Advancing Effectively or Withdrawing Strategically? *Norrag News* 42. June 2009.

The Economist. Burgeoning Bourgeoisie. February 2009. http://www.economist.com/node/13063298?story_id=13063298&source=hptextfeature

UNDG. Asia-Pacific Working Group on Middle Income Countries. UN Positioning in Middle Income Countries in the Asia and Pacific Region – a Resource Compilation. [http://www.dao4conference.org/ckfinder/userfiles/files/UN%20Role%20in%20MICs%20-%20UNDG%20A-P%20Report%20\(Resource%20Compilation\).pdf](http://www.dao4conference.org/ckfinder/userfiles/files/UN%20Role%20in%20MICs%20-%20UNDG%20A-P%20Report%20(Resource%20Compilation).pdf)

UNFPA. Middle-income countries: The role and presence of the United Nations for the achievement of the internationally agreed development goals. Background paper prepared jointly by UNDP, UNFPA, UNOPS, UNICEF, UN-Women and WFP for the Joint Meeting of the Executive Boards. Januari 2012.

UN Secretary General. Report on Development Cooperation with Middle-Income Countries. A/66/220. 2011.

Verbeke, Karel en Robrecht Renard. Development cooperation with middle-income countries. IOB. 2011.

Verbeke, Karel. The Middle Class in Developing Countries, unpublished paper prepared by the Institute of Development Policy and Management (IOB). September 2012.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Minder pretentie, meer ambitie. Ontwikkelingshulp die het verschil maakt. Amsterdam University Press. 2010.

X., "Development Cooperation with Middle-Income Countries", Background paper for the Special Conference on Development Cooperation with Middle-Income Countries in Madrid on 1-2 March 2007. <http://www.un.org/esa/ffd/events/2007mic/micE.pdf>

---

1 Zie Summer (2012) en Ravallion (2010). Bijlage 3 geeft een bondig overzicht van deze wetenschappelijke studies en hun toepassing op de partnerlanden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking. Te noteren dat de conclusies voor Algerije onzeker zijn, omwille van de gedateerde armoedecijfers voor dat land. Zo is het bv. waarschijnlijk dat herverdeling via belastingen ook in Algerije economisch gezien haalbaar is.

2 Voor de Belgische ODA: 27,7% in 2009-2010 en 34,6% in 2008-2009; deze cijfers houden geen rekening met LDCs die MICs zijn (DAC, 2011, Statistics on Resource Flows to Developing Countries, table 26: Distribution of ODA by Income Group). Voor de Europese hulp: 40,9% in 2008-2009, zie Jonathan Glennie, 'The role of aid to middle-income countries: a contribution to evolving EU development policy', ODI working paper 331, 2011: p. 9.

3 Robrecht Renard, "Development Cooperation with Middle-Income Countries", Presentation at the DAC Development Debates, June 2012: slides 7-8. De Belgische bestedingen op landenniveau ("country programmable aid"; komt grotendeels overeen met de bestedingen van de gouvernementele samenwerking) uitgesplitst per arme kennen ongeveer even veel ODA toe aan een arme in een MIC-partnerland als in een LICs-partnerland. Het groter aandeel ODA/arme in MICs dient daarom verklaard te worden door de NGO's en de universiteiten die blijkbaar meer ODA/arme toekennen in MICs dan in LICs.

4 In 2010 ging 73% van het DGD-budget voor gouvernementele samenwerking naar LICs, en 14% naar Middeninkomen landen (waarvan 1% naar UMICs en 13% naar LMICs). 13% werd regionaal of universeel verdeeld. Als voortaan 80% naar LICs dient te gaan, betekent dat het aandeel voor MICs bij benadering gehalveerd wordt.

5 Sinds enkele jaren sluit BTC samenwerkingsakkoorden met overheidsdiensten om op een ad hoc basis beroep te doen op Belgische overheidsexpertise (Federale Politie, Riziv, FAVV, Justitie, Defensie).